

students. – Cambridge.: Cambridge University Press, 1999. – 350 p.

BIBLIOGRAPHY

1. Yevchuk O. V., Dotsenko I. V. *Trenoval'ni testy. Hramatychnyy dovidnyk*. Ternopil': Navchal'na knyha – Bohdan, 2014. – 279 s.

2. Beaumont Digby Granger Colin. *English Grammar. An Intermediate Reference and Practice Book*. – K.: Metodyka, 2005. – 352 s.

3. Murphy R. *English Grammar in Use. A self-study reference and practice book for intermediate students*. – Cambridge.: Cambridge University Press, 1999. – 350 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЖУКОВА Олександра Миколаївна – кандидат філологічних наук, старший викладач

кафедри лінгводидактики та іноземних мов Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: колористика в творах українських та іноземних письменників, методика викладання англійської мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZHUKOVA Oleksandra Mykolaivna – Ph.D., Senior Lecturer of the Department of Linguodidactics and Foreign Languages, Kirovohrad Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: coloring in works of Ukrainian and foreign writers, techniques of teaching English.

УДК 378.1

КИР'ЯН ТЕТЯНА ІВАНІВНА –

кандидат педагогічних наук,
голова циклової комісії української мови
Черкаського медичного коледжу
e-mail: pednauk@gmail.com

СИСТЕМА ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В 1941–1991 рр.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Педагогіка вищої освіти включає як необхідну складову дослідження системи освітніх закладів, яка є організаційним фундаментом освітнього процесу. Мається на увазі структура і функції закладів освіти, їх повноваження, процес управління ними, їхня матеріальна база – те, що складає передумови і визначає загальні рамки освітнього процесу.

Дослідження освіти як реального процесу потребує історичного погляду на систему вищої освіти в певній країні. Безперечно, це стосується й вищої медичної освіти України. Утворити загальну теоретичну модель медичної освіти неможливо без детального аналізу історії освітніх медичних закладів. Сучасна система медичної освіти в Україні сформувалася на певній основі, і такою основою були радянські медичні ВНЗ. Без урахування цього факту стають незрозумілими й процеси в медичній освіті незалежної України. Звертаючись же до радянського періоду, треба зазначити, що формування радянської освітньої системи загалом завершилося до початку другої світової війни. Наступний час можна вважати зрілим періодом функціонування цієї системи. Названа обставина зумовлює вибір хронологічних рамок дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасній історично-педагогічній літературі бракує теоретичного узагальнення окресленого предмета дослідження. Окремі відомості подаються в виданнях, в яких йдеться про ті чи інші медичні ВНЗ України [1; 4; 6; 8; 9; 11]. Відомості щодо окресленого періоду містяться також у загальних роботах, присвячених історії медичній освіті [2; 5; 12; 13]. Загальний огляд системи медичної освіти України зазначеного періоду є доречним.

Мета статті – виявити основні характеристики й тенденції розвитку системи вищої медичної освіти України в період з 1941 до 1991 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. На кінець 30-х років ХХ ст. кількість медичних ВНЗ в Україні досягла 14. Серед них були медичні інститути в Харкові (два інститути), Києві (два інститути), Львові, Одесі, Дніпропетровську, Сталіно (Донецьку), Вінниці; стоматологічні інститути в Харкові й Києві; фармацевтичні інститути в Харкові, Дніпропетровську, Одесі. Після початку війни в 1941 році більшість медичних закладів України були перебазовані на Схід. У Львові в 1942–1944 роках існували створені розпорядженням німецької окупаційної адміністрації на базі Львівського медичного інституту медичні фахові курси. Їхні навчальні

програми принципово не відрізнялися від передвоєнних і були ідентичними з програмами німецької вищої медичної і фармацевтичної освіти [11, с. 20]. Війна завдала значної шкоди матеріальній базі медичних ВНЗ. Було зруйновано 60 навчальних і допоміжних корпусів, у Києві спалена медична бібліотека на 300000 книг [12, с. 224]. Починаючи з 1943 року, медичні ВНЗ почали відновлювати свою діяльність. У жовтні 1943 року, відновили діяльність Харківський і Донецький медичні інститути, а також Харківський фармацевтичний, у грудні того ж року почалися заняття в 1-му Київському і Дніпропетровському інститутах, у грудні того ж року 1-й і 2-й Харківські медичні інститути були об'єднані. У 1944 році знов почали працювати Харківський стоматологічний інститут, Одеський медичний, Дніпропетровський фармацевтичний, Одеський фармацевтичний, Вінницький, Львівський, у 1945 році Київський стоматологічний інститут. Для поліпшення стану охорони здоров'я в західних областях України в 1945 році 2-гий Київський медичний інститут був переведений до Чернівців, на базі 2-го Харківського був створений медінститут в Івано-Франківську й, таким чином, виникли Чернівецький та Івано-Франківський медичні інститути. Загальна кількість медичних ВНЗ в Україні в цей час не змінилася.

У повоєнні роки статус медицини й медичної освіти привертав пильну увагу держави. Питання вищої медичної освіти розглядалися на найвищому державному рівні. При цьому все більше розумілася необхідність більш змістовної і фундаментальної медичної освіти, відходу від вузького. Цим можна пояснити, що відповідно до постанови РНК СРСР від 1 грудня 1944 року «Про заходи з поліпшення підготовки лікарів» у період з 1945 до 1948 років був здійснений перехід медичних інститутів до шестирічного навчання на лікувальних, педіатричних і санітарно-гігієнічних факультетах. У 1949-1950 навчальному році на п'ятирічний термін навчання були переведені стоматологічні факультети [7].

Органи і зміст керівництва вищою медичною освітою змінювалися разом зі змінами в системі державної влади в СРСР. У 1946 році Народні комісаріати було перетворено на Міністерства. Заклади вищої медичної освіти України з цього року підпорядковувалися Міністерству охорони здоров'я УРСР. У структурі міністерства існувало Управління вищими навчальними закладами, яке здійснювало безпосереднє керівництво медичними закладами. Навчально-методичними питаннями займалося

з 1955 року Міністерство вищої освіти УРСР, яке з 1959 року називалося Міністерством вищої і середньої спеціальної освіти УРСР. Положення про Міністерство було затверджено постановою Ради Міністрів УРСР у 1960 році поклало на Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти загальне керівництво вищими навчальними закладами, що перебувають у віданні інших міністерств УРСР. Управління вищою освітою в СРСР мало союзно-республіканський характер. Відповідно, найбільш загальні питання організації освіти розв'язувало Міністерство вищої і середньої освіти СРСР.

Постановою Ради міністрів СРСР від 21 березня 1961 р. було затверджено розроблене міністерством Положення про вищі навчальні заклади, яке діяло в тому числі в Україні до 1991 року. Положення визначало головні завдання ВНЗ. Серед них називалися як професійні, так і ідеологічно зумовлені завдання, зокрема, підготовка висококваліфікованих фахівців, вихованих на основі марксистсько-ленінського вчення, таких, які б оволоділи найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної науки й техніки, добре знали б практику справи, виконання науково-дослідних робіт, створення високоякісних підручників та навчальних посібників, підготовка науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації фахівців з вищою освітою, вивчення питань, пов'язаних з підвищенням якості підготовки фахівців.

Положення встановлювало форми організації діяльності вищого навчального закладу, які функціонували в медичних закладах України протягом 60-80-х років ХХ століття. У структурі ВНЗ виділялися такі підрозділи: факультети, відділення, кафедри, філії, науково-дослідні заклади, лабораторії, бібліотеки, клініки, видавництва, заклади культурно-побутового призначення. Факультет визначався як навчально-науковий і адміністративний підрозділ вищого навчального закладу, який здійснює підготовку студентів і аспірантів за однією чи кількома спорідненими спеціальностями, а також керівництво науково-дослідною роботою кафедр. Факультет поєднує відповідні кафедри та лабораторії. Кафедра є основним навчально-науковим структурним підрозділом вищого навчального закладу, який здійснює навчальну, методичну й науково-дослідну роботу за однією або кількома спорідненими дисциплінами, виховну роботу серед студентів, а також підготовку науково-педагогічних кадрів і підвищення їх кваліфікації. До складу кафедри входять завідувач, професори, доценти, асистенти, старші викладачі, викладачі, старші і молодші наукові співробітники, аспіранти. Керівництво

всією діяльністю вищого навчального закладу, згідно з Положенням, покладається на ректора, який призначається міністерством або відомством, у віданні якого знаходиться ВНЗ з числа найбільш кваліфікованих, як зазначається в Положенні, науково-педагогічних працівників, які мають учене звання або вчений ступінь і досвід практичної роботи. Ректори медичних інститутів України, відповідно, призначалися в 60-80 роки ХХ століття Міністерством охорони здоров'я УРСР. На ректорів покладалися досить широкі повноваження, що свідчить про централізацію управління освітнім процесом у вищих навчальних закладах у пізній радянській період. Прерогативами ректора в цей час були визначені: контроль за виконанням навчальних планів, програм і планів науково-дослідних робіт; керівництво ідейно-виховною роботою серед студентів, аспірантів та професорсько-викладацького складу, наукового та навчально-допоміжного персоналу; прийняття, випуск та відрахування студентів і аспірантів; керівництво персональним розподіленням молодих спеціалістів, які закінчили навчальний заклад; затвердження розкладу навчальних занять і правил внутрішнього розпорядку, контроль за їх виконанням; контроль за якістю лекцій, лабораторних занять, виробничої практики та інших видів навчальної діяльності; розподіл штатів професорсько-викладацького складу та інших працівників між структурними підрозділами вищого навчального закладу; розпорядження грошовими та матеріальними засобами; укладання угод на виконання науково-дослідних робіт. Крім ректора, до керівного складу ВНЗ Положення відносило проректорів з навчальної, наукової, адміністративно-господарчої роботи. Важливу роль у вищих навчальних закладах радянського періоду відігравали декани факультетів, які, згідно з Положенням, обиралися Радою ВНЗ. На них покладалися обов'язки безпосереднього керівництва навчальною, виховною та науковою роботою на факультеті, керівництво виробничою практикою студентів, складання розкладу навчальних занять, облік успішності студентів. Декани мали право переводити студентів з курсу на курс, допускати до державних іспитів або захисту дипломного проекту, призначати стипендії студентам. Незважаючи на сувору централізацію в управлінні вищими навчальними закладами в радянський період, збереглися й традиції колегіальності. Вони були репрезентовані радами навчальних закладів і факультетів. Згідно з Положенням 1961 року рада вищого навчального закладу утворювалася ректором, проректорами, деканами факультетів, завідувачами кафедр суспільних наук та інших

провідних кафедр, представниками професорсько-викладацького складу, а також громадських організацій. Ради факультетів склалися з деканів, їх заступників, завідувачів кафедр і представників громадських організацій. Функції рад навчальних закладів і факультетів визначалися особливими положеннями, які приймалися Міністерством вищої і середньої спеціальної освіти СРСР [7].

Струнки й завершені організаційні форми ВНЗ, які існували в пізній радянський період, у тому числі, в усіх вищих медичних закладах України, з одного боку, забезпечували стабільність і впорядкованість освітнього процесу. З іншого боку, створені інституції значною мірою мали бюрократичний характер, що було зручним для держави під кутом зору державного нагляду за вищою освітою, але в багатьох випадках ставало перепоною для інновацій і розвитку освіти.

Водночас, у 50-60 роки продовжувалося розширення системи вищої медичної освіти України. З 1951 року у Львівському медичному інституті існують педіатричний і санітарно-гігієнічний факультети. У 1956 році відкрився медичний інститут у Ворошиловграді (Луганську), у 1957 році – у Тернополі. Київський стоматологічний інститут у 1954 році, а Дніпропетровський фармацевтичний у 1956 році стали факультетами відповідних медичних інститутів. У 1959 році Одеський фармацевтичний інститут був переведений до Запоріжжя, де в 1968 році відкрився медичний інститут, до якого приєднали й фармацевтів. 1967 року Харківський стоматологічний інститут переведений до Полтави. Таким чином, до 1970 року кількість медичних інститутів в Україні досягла 13 (Київський, Харківський, Львівський, Одеський, Дніпропетровський, Донецький, Вінницький, Чернівецький, Івано-Франківський, Тернопільський, Луганський, Запорізький, Кримський (рік заснування – 1931), до яких слід додати Полтавський стоматологічний і Харківський фармацевтичний інститути.

Протягом 70-х та 80-х років ХХ століття система закладів вищої медичної освіти України загалом не змінилася. Кількість навчальних закладів залишалася стабільною, хоча змінювалася їхня структура, вникали нові спеціальності і факультети, зміцнювалася матеріальна база. У 1978 р. у Харківському медичному інституті був створений четвертий факультет – стоматологічний. У 70-80-ті роки в Харкові на базі клінічних кафедр медичного інституту та профільних науково-дослідних інститутів були створені й до сьогодні успішно працюють шість навчально-науково-виробничих об'єднань: «Терапія» (кафедра

госпітальної терапії та НДІ терапії), «Хірургія» (кафедра госпітальної хірургії та НДІ загальної й невідкладної хірургії), «Акушерство та гінекологія» (кафедра акушерства та гінекології №1 і НДІ проблем кріобіології та кріомедицини), «Медрадіологія» (кафедра променевої діагностики й променевої терапії з онкологією та НДІ медичної радіології), «Медична генетика» (кафедра медичної генетики та Міжобласний медико-генетичний центр), «Урологія та нефрологія» (кафедра урології та андрології й Харківський обласний клінічний центр урології та нефрології ім. В.І. Шаповала). Створення ННПО значно розширило можливості основних видів діяльності університету, дозволило залучити до підготовки молодих фахівців матеріальну базу й кваліфіковані кадри науково-дослідних установ. Водночас відбулася модернізація аудиторного фонду, оснащення його сучасною аудіоапаратурою, а також значне розширення матеріальної бази завдяки капітальному будівництву. У той період було побудовано 2 гуртожитки, уведено до експлуатації навчально-лабораторний корпус з бібліотекою, актовим і спортивним залами, що дало змогу значно збільшити навчальні площі. [3, с. 171]. У Львівському медичному інституті в 1971 році створено відділ навчальної літератури, фонд якого пізніше досягнув 260 тисяч підручників [11, с. 63]. У 1963–1974 роках значно розширилася й удосконалилася навчально-матеріальна база Чернівецького медичного інституту. Була проведена реконструкція деяких навчальних корпусів, побудовані чотири нові гуртожитки для студентів, вступив у дію спортивний комплекс, оздоровчо-спортивний табір на річці Дністер, їдальні та комбінат побутових послуг для студентів [9]. У Вінницькому медичному інституті в 1979 році відкрився факультет удосконалення лікарів та була створена його філія на базі лікувально-профілактичних закладів м. Хмельницького, а у 1990 році матеріальна база інституту доповнилася науково-дослідним центром, який був оснащений найсучаснішою комп'ютерною технікою для її міжкафедрального використання; водночас організовано лабораторії центру навчально-наукових комплексів (морфологічного, фізіологічного, біохімічного) [4]. Період 1964–1981 рр. позначився в Дніпропетровському медичному інституті значним зміцненням матеріальної бази ВНЗ і став суттєвим поштовхом для оновлення всіх його напрямків діяльності. Після відновлення навчальних та лікувальних баз значно розширився спектр спеціальностей, підвищився якісний склад викладачів, організовано стоматологічний факультет, відкрито нові кафедри, створена центральна

науково-дослідна лабораторія. У 1974 р. відкрито підготовче відділення. У 80-ті роки і на початку 90-х на базі закладу створено факультет іноземних студентів, відкрито медичний ліцей, організовано лабораторію психофізіологічного тестування, значно розширені навчальні та клінічні бази [6]. За 60-ті роки значно зросла матеріальна та навчально-наукова база Тернопільського медичного інституту. Побудовано 2 гуртожитки, віварій з лабораторіями. У 1969 році відкрито підготовче відділення, яке функціонувало до 1992 року. Для оздоровлення студентів і викладачів у селі Більче-Золоте Борщівського району в 1972 р. побудовано спортивно-оздоровчий табір «Берізка». У 1971 р. завершено будівництво спортивного корпусу. У 1989 році відкрито профілакторій. У зв'язку з побудовою в 1979 р. потужної обласної психоневрологічної лікарні для кафедр нервових хвороб та психіатрії були створені належні умови для проведення навчальної роботи. Зважаючи на кадрові можливості, мережу й потужність клінічних баз, з 1979 р. в інституті, окрім діючого лакувального, відкривається другий факультет – післядипломної підготовки лікарів. В інституті відкрито навчальні музеї: кафедри біології, кафедри анатомії людини. У 1982 р. почав діяти музей історії інституту. До 25-річчя інституту (1984) ввійшли в експлуатацію нові гуртожитки на 1000 місць. Це дозволило повністю забезпечити студентів місцями для проживання та виділити окремі кімнати для сімейних студентів.. Значною подією стало відкриття в 1989 р. Центральної науково-дослідної лабораторії [10].

У цілому в 1980 році в системі МОЗ УРСР налічувалося 15 лікувальних факультетів, 9 педіатричних, 9 стоматологічних, 5 санітарно-гігієнічних, 3 фармацевтичних, один самостійний фармацевтичний інститут. Медичні ВНЗ України мали 76 навчальних корпусів, 67 гуртожитків, 110 їдальнь, кафе й буфетів, бібліотеки на 7,7 млн. томів навчальної, наукової та художньої літератури [12, с. 247–248].

Говорячи загалом про вищу освіту в Україні в 60-80-х роках ХХ століття, дослідники відзначають, що основними результатами розбудови її галузі можна вказати на те, що була, хоча і не в запланованих обсягах, розвинута інфраструктура ВНЗ, а кількість осіб з вищою освітою зросла майже в 3 рази. Втім, стрибкоподібне зростання кількості студентів збільшило потребу в якісній матеріальній і методичній організації навчання. Це, у свою чергу, потребувало збільшення фінансування, але через залежність вищої освіти як невиробничої сфери, від залишкового

принципу фінансування викликали суперечності в розвитку матеріально-технічної бази. Недостатній матеріальний рівень навчального процесу безпосередньо впливав на його якість [13, с. 9].

У 80-ті роки стало відчуватися певне розходження між наявним станом вищої медичної освіти й цілями та принципами, проголошеними на рівні радянського законодавства. Такі принципи й цілі було сформульовано в 70-ті роки в «Основах законодавства СРСР та союзних республік про народну освіту», прийнятих Верховною Радою СРСР у 1973 році. На основі цього документа Верховна Рада УРСР прийняла 28. 06. 1974 року Закон про народну освіту, який діяв до 4. 06. 1991 року. Восьмий розділ цього Закону присвячений вищій освіті. Завдання вищої освіти в Законі повторюють висловлені в Положенні 1961 року про вищі навчальні заклади. Особлива стаття присвячена практиці студентів і стажуванню випускників вищих навчальних закладів, що відобразило потребу в більш тісному зв'язку освіти та професійної діяльності осіб з вищою освітою. У цьому можна побачити один із наслідків фундаменталізації освіти, на яку почала орієнтуватися радянська вища школа після експериментів 20-30-х років щодо поєднання навчання та виробництва. Утім поглиблення фундаментальних знань студентів, як правило, призводить до певного розриву з фаховими навичками й тому потребує особливої уваги до практичного аспекта навчання. Це особливо помітно саме в медичній галузі освіти.

Висновки і перспективи подальших розвідок напруму. Система вищої медичної освіти в Україні, яка сформувалась у 20-30 роки ХХ століття, складалася з медичних, фармацевтичних та стоматологічних інститутів. Їх кількість досягла 14. Мережа вищих медичних закладів в Україні продовжувала розширюватися в 40-60-ті роки. З'явилися медичні інститути в Чернівцях, Івано-Франківську, Тернополі, Луганську, Запоріжжі. Водночас, скоротилася кількість фармацевтичних та стоматологічних інститутів, частина яких була об'єднана з медичними. 70-80-ті роки не внесли змін у кількісний склад вищих медичних навчальних закладів України. Розвиток системи вищої медичної освіти продовжувався за рахунок відкриття нових факультетів і кафедр у вже існуючих закладах. Організація освітнього процесу в медичних ВНЗ України в середині й другій половині ХХ століття цілком залежала від керівних державних органів, оскільки всі ВНЗ у радянський період були державними. Організаційні форми вищих медичних навчальних закладів України визначалися державними документами, насамперед,

«Положенням про вищі навчальні заклади» (1961 р.). Простежуючи ці форми протягом зазначеного періоду, можна виявити тенденцію до їх уніфікації та посилення державного контролю за освітнім процесом. У 60-80 роки помітно посилилася бюрократизація в організації освітнього процесу. Водночас, потреби народного господарства та ідеологічні настанови вимагали розвитку галузі охорони здоров'я, у тому числі, вищої медичної освіти, що проявлялося в значному збільшенні потужності вищих навчальних закладів протягом радянського періоду, а також постійному, хоча й не цілком достатньому розвитку їхньої матеріальної бази.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. 160 років Національному медичному університету імені О. О. Богомольця [1841-2001] [Текст] / [Є. Г. Гончарук та ін.]; за ред. акад. НАН, АМН та АПН України Є. Г. Гончарука; Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – К.: Століття, 2001. – 366 с.
2. Брехунець Н. С. Навчальні заклади освіти України 50-80-х років ХХ ст.: історіографія: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.06 / Н. С. Брехунець; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – 19 с.
3. Видатні вихованці Харківської вищої медичної школи: біобібліографічний довідник [Текст] / за заг. ред. В. М. Лісового. – Х.: ХНМУ, 2010. – 208 с.
4. Вінницький національний медичний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vnmu.edu.ua>
5. Ганіткевич Я. В. Історія української медицини в датах та іменах / Я. В. Ганіткевич. – Л., 2004. – 368 с.
6. Дніпропетровська медична академія. Історія ДМА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsma.dp.ua/pro-akademiyu/istoriya-dma>
7. Электронный фонд правовой и нормативно-технической документации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://docs.cntd.ru/document/9053534>
8. Запорізький державний медичний університет [Текст] = Zaporizhzhia State Medical University / [текст: Наталя Підкович; фото: Сергій Єфименко; ред. Олександр Лазутін]. – Запоріжжя: Дике Поле, 2015. – 255 с.
9. Історія Буковинського державного медичного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bsmu.edu.ua/uk/about_us/history/166-shorhist
10. Історія Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбаневського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://museum.tdmu.edu.ua/>
11. Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького: довідник

2009 / [Зіменковський Б. С., ред.]. – Львів: Наутілус, 2009. – 412 с.

12. Крыштопа Б. П. Высшее медицинское образование в Украинской ССР / Б. П. Крыштопа. – К.: Здоров'я, 1985. – 320 с.

13. Куцаєва Т. О. Розвиток вищої освіти в УРСР (1965 - 1985 рр.): Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Т.О. Куцаєва; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2007. – 22 с.

BIBLIOGRAFIYA

1. 160 rokov Natsionalnomu medicnomu iniversitetu imeni O. O. Bogomoltsya (1841–2001). – Kyiv, Stolittya, 2001. – 366 s.

2. Brehunets N. S. Navchalny zaklady osvity Ukrayiny 50-80 rokov XX st.: istoriografiya. The Candidate of Science's thesis for degree of Candidate of Science in historical sciences. – speciality 07.00.06. – Kyiv, 2006. – 19 s.

3. Vydatni vyhovantsi Harkivskoyi vyshchoyi medychnoyi shkoly. – Harkiv, HNМУ, 2010. – 208 s.

4. Vinnitskyi natsionalnyi medychnyi universytet. Retrieved from <http://www.vnmu.edu.ua>

5. Ganitkevich Ya. V. Istoriya ukrayinskoyi medytsyny v datah ta imenah. – Lviv, 2004. – 368 s.

6. Dnipropetrovska medychna akademiya. Istoriya DMA. Retrieved from <http://www.dsma.dp.ua/pro-akademiya/istoriya-dma>

7. Elektronnyi fond pravovoy I normativno-tehnicheskoy dokumentatsii. Retrieved from <http://docs.cntd.ru/document/9053534>

8. Zaporizkyi derzhavnyi medychnyi universitet. – Zaporizhzhia, Dyke Pole, 2015. – 255 s.

9. Istoriya Bukovinskogo derzhavnogo medychnogo universitetu. Retrieved from http://www.bsmu.edu.ua/uk/about_us/history/166-shorthist

10. Istoriya Ternopilskogo derzhavnogo medychnogo universitetu im. I. Ya. Gorbanevskogo. Retrieved from <http://museum.tdmu.edu.ua/>

11. Lvivskiy natsionalnyi medychnyi universitet imeni Danyla Galitskogo: dovidnik 2009. – Lviv, Nautilus, 2009. – 412 s.

12. Kryштопа В. П. Vyssheye meditsynskoye obrazovaniye v Ukrainskoy SSR. –Kyiv, Zdorovyа, 1985. – 320 s.

13. Kutsayeva T. O. Rozvytok vyshchoyi osvity v URSR (1965-1985). The Candidate of Science's thesis for degree of Candidate of Science in historical sciences. – speciality 07.00.01. – Kyiv, 2007. – 22 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КИР'ЯН Тетяна Іванівна – кандидат педагогічних наук, голова циклової комісії української мови Черкаського медичного коледжу.

Наукові інтереси: дослідження особливостей розвитку педагогіки вищої медичної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KYRYAN Tetiana Ivanivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Chairman of the Cyclic Commission of the Ukrainian Language, Cherkasy Medical College.

Circle of scientific interests: researching of features of development of pedagogics of higher medical education.

УДК 378 + 37. 026

КОНДРАШОВ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ –

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
ДВНЗ «Дніпропетровський
університет внутрішніх справ»
e-mail: kondrachovmm@mail.ru

НАВЧАННЯ УСПІХОМ – СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЮРИДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Події, які мають місце у сучасному світі, обумовлюють нові вимоги до підготовки педагогічних кадрів для освітньої сфери, особливо для фахівців юридичних спеціальностей. Реформування усіх ланок правової сфери, оновлення кадрового потенціалу суддів, поліції та ін. спеціалістів правової сфери діяльності вимагає пошуку нового підходу до підготовки викладацьких кадрів для навчальних закладів юридичної спрямованості. Практика свідчить

про те, що рішення нових проблем зусиллями кадрів старої системи не можливо. Необхідно шукати нову стратегію, шляхи, зміст і технології підготовки викладацьких кадрів, які спроможні вирішувати складні проблеми підготовки фахівців для юридичної сфери діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема підготовки викладацьких кадрів для усіх ланок освіти на всіх етапах становлення освіти була актуальною і привертала увагу більшості